P9_TA(2021)0028

# Stanje u pogledu ljudskih prava u Turskoj, posebno slučaj Selahattina Demirtasa i drugih zatvorenika savjesti

## Rezolucija Europskog parlamenta od 21. siječnja 2021. o stanju ljudskih prava u Turskoj, a posebno o slučaju Selahattina Demirtaşa i drugih zatvorenika savjesti (2021/2506(RSP))

(2021/C 456/22)

*Europski parlament,*

— uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Turskoj, osobito one od 8. veljače 2018. o aktualnom stanju u pogledu ljudskih prava u Turskoj ([1]), od 13. ožujka 2019. o izvješću Komisije o Turskoj za 2018. ([2]), i od 19. rujna 2019. o stanju u Turskoj, osobito o smjenjivanju izabranih gradonačelnika ([3]),

— uzimajući u obzir Komunikaciju Komisije od 6. listopada 2020. o politici proširenja EU-a (COM(2020)0660) i popratno izvješće o Turskoj za 2020. godinu (SWD(2020)0355),

— uzimajući u obzir pregovarački okvir za Tursku od 3. listopada 2005.,

— uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EU) 2020/1998 ([4]) u pogledu globalnog režima sankcija u području ljudskih prava,

— uzimajući u obzir zaključke Vijeća donesene 10. i 11. prosinca 2020. i ostale relevantne zaključke Vijeća i Europskog vijeća o Turskoj,

— uzimajući u obzir presudu Velikog vijeća Europskog suda za ljudska prava (ESLJP) od 22. prosinca 2020. u predmetu *Demirtaş* protiv *Turske* (14305/17),

— uzimajući u obzir presudu Europskog suda za ljudska prava (ESLJP) od 20. studenoga 2018. u predmetu *Demirtaş* protiv *Turske*,

— uzimajući u obzir članak 144. stavak 5. i članak 132. stavak 4. Poslovnika,

A. budući da je Turska država kandidatkinja za članstvo u EU-u i članica Vijeća Europe dugi niz godina; budući da je Turska, kao članica Vijeća Europe, stranka Europske konvencije o ljudskim pravima i da je obvezuju odredbe i sudska praksa Europskog suda za ljudska prava;

B. budući da turska policija od sredine rujna 2020. diljem Turske provodi ranojutarnje racije velikih razmjera u sklopu kojih su deseci političara, političkih aktivista, odvjetnika i drugih aktera civilnog društva pritvoreni pod optužbama koje se odnose na „terorizam”; budući da je 31. prosinca 2020. na snagu u Turskoj stupio novi zakon o sprečavanju financiranja širenja oružja za masovno uništenje, pri čemu samo šest njegovih članaka obuhvaća sredstva i propise za borbu protiv financiranja terorizma, a ostalima se turskom ministru unutarnjih poslova i predsjedniku dodjeljuju goleme ovlasti za ograničavanje aktivnosti nevladinih organizacija, poslovnih partnerstava, neovisnih skupina i udruženja i za umanjivanje njihove uloge;

C. budući da je g. Selahattin Demirtaş, bivši zastupnik u turskom parlamentu od 2007. do 2018., bivši supredsjednik turske Narodne demokratske partije (HDP) i predsjednički kandidat na izborima 2014. i 2018. (na kojima je osvojio 9,76 % odnosno 8,32 % glasova), zatvoren više od četiri godine na osnovi neutemeljenih optužbi i unatoč dvjema presudama ESLJP-a u korist njegova oslobađanja;

([1]) SL C 463, 21.12.2018., str. 56.
([2]) Usvojeni tekstovi, P8_TA(2019)0200.
([3]) Usvojeni tekstovi, P9_TA(2019)0017.
([4]) SL L 410 I, 7.12.2020., str. 1.

**četvrtak, 21. siječnja 2021.**

D. budući da je g. Demirtaş prvotno zatvoren 4. studenoga 2016. zajedno s osam demokratski izabranih zastupnika u parlamentu iz redova HDP-a, uključujući gđu Figen Yüksekdağ, bivšu supredsjednicu HDP-a, i da je kazneno gonjen prema optužbi za „članstvo u terorističkoj organizaciji", „širenje terorističke propagande" i mnoga druga kaznena djela, što je bilo početak napada turske vlade na tu stranku koji i dalje traje i dio šireg uzorka politički motiviranih progona i zatvaranja; budući da, unatoč osvajanju 65 gradonačelničkih mjesta diljem zemlje na lokalnim izborima održanima 2019., danas se samo šest gradonačelnika iz redova HDP-a nalazi na tim položajima, a ostali su s njih uklonjeni ili zatvoreni i zamijenjeni povjerenicima koje je imenovala vlada;

E. budući da se 20. rujna 2019., istoga dana kad je g. Demirtaş trebao biti oslobođen prema odluci 26. porotnog kaznenog suda u Istanbulu, glavni tužitelj iz Ankare pozvao na staru i neaktivnu istragu u tijeku kao osnovu za ponovno zadržavanje g. Demirtaşa i gđe Yüksekdağ; budući da se g. Demirtaş stoga i dalje nalazi u pritvoru prije suđenja u vezi s istragom o prosvjedima iz listopada 2014. protiv ISIS-ove opsade sirijskoga grada Kobane koji su održani kao kritika pasivnosti turske vlade i njezina muka pri suočavanju s neposrednim masakrom, te koji su postali nasilni i uzeli živote nekoliko desetaka osoba;

F. budući da je 22. prosinca 2020. Veliko vijeće ESLJP-a presudilo da je prvotnim pritvaranjem g. Demirtaşa i zatim produljenjem njegova zatvaranja na više od četiri godine turska vlada djelovala u skrivenoj namjeri da ga se spriječi u obavljanju političkih aktivnosti, da se glasačima uskrati njihov izabrani predstavnik i da se „uguši pluralizam i ograniči sloboda političke rasprave: sama srž koncepta demokratskoga društva" te prekršila članak 18. Europske konvencije o ljudskim pravima; budući da je u konačnoj presudi zaključeno da ne postoje dostatni razlozi da se g. Demirtaşa i dalje zadrži u zatvoru i ponovno naloženo da ga se smjesta oslobodi; budući da je prema ESLJP-u Turska prekršila i slobodu izražavanja (članak 10. Europske konvencije o ljudskim pravima), pravo na slobodu i sigurnost (članak 5. stavci 1. i 3. te Konvencije) i pravo da osoba bira i da bude birana (članak 3 stavak 1. te Konvencije); budući da ESLJP nije utvrdio jasnu vezu između govora g. Demirtaşa i kaznenih djela terorizma;

G. budući da je 7. siječnja 2021. turski kazneni sud potvrdio osude 108 optuženika, uključujući bivše supredsjednike HDP-a, g. Demirtaşa i gđu Yüksekdağ, kao dio istrage smrtnih terorističkih incidenata iz 2014., odbacivši zahtjeve ESLJP-a da se g. Demirtaş oslobodi i zatraživši 38 doživotnih kazni zatvora najstrožeg oblika za optuženike, od kojih je 27 u pritvoru;

H. budući da je g. Demirtaş, unatoč presudi Ustavnog suda Turske od 9. lipnja 2020. da se njegovim dugotrajnim pritvaranjem prije suđenja krše njegova ustavna prava, i dalje zatvoren u zatvoru visoke sigurnosti tipa F u gradu Jedrene (Edirne); budući da je on tek jedan od mnogih nezakonito zatvorenih ljudi u Turskoj na osnovi politički motiviranih optužbi;

I. budući da političke izjave koje opetovano daju dužnosnici turske vlade na najvišoj razini i čelnici vladajuće koalicije o slučaju g. Demirtaşa te bliske vremenske veze između političkih izjava i očito nezakonitog djelovanja pravosuđa pružaju samo još više dokaza o političkoj motiviranosti predmeta i ozbiljno ugrožavaju neovisnost turskoga pravosuđa;

J. budući da je u još jednome predmetu 10. prosinca 2019. ESLJP presudio da je pritvaranjem istaknute ličnosti civilnoga društva, g. Osmana Kavale, prije suđenja prekršena Europska konvencija o ljudskim pravima i da turske vlasti moraju osigurati da se g. Kavala smjesta oslobodi; budući da je istanbulski sud 9. listopada 2020. unatoč presudi ESLJP-a g. Kavali produljio pritvor na temelju optužbi za špijunažu i pokušaj rušenja ustavnog poretka tijekom prosvjeda u parku Gezi 2013.; budući da Turska nastavlja kršiti Europsku konvenciju o ljudskim pravima time što ne pušta na slobodu g. Kavalu unatoč pozivima iz Odbora ministara Vijeća Europe;

1. traži da se g. Demirtaş smjesta i bezuvjetno oslobodi iz zatvora u skladu s presudom Europskog suda za ljudska prava iz 2018. koja je potvrđena odlukom Velikog vijeća toga Suda od 22. prosinca 2020. i da se odbace sve optužbe protiv njega i gđe Yüksekdağ, bivših supredsjednika oporbenog HDP-a, te drugih članova te stranke koji se nalaze u zatvoru; naglašava da im turske vlasti moraju omogućiti da neovisno i bez prijetnji i prepreka izvršavaju svoje demokratske mandate; ponovno ističe svoju potporu svima koji i dalje rade na okončanju tih i drugih slučajeva sušte nepravde i na vraćanju Turske na put punopravne demokracije;

2. podsjeća turske vlasti da nepuštanje Selahattina Demirtaşa na slobodu predstavlja izravno kršenje Europske konvencije o ljudskim pravima i nacionalnog prava, neopravdano produženje kršenja prava Selahattina Demirtaşa i očito kršenje obveze Turske u pogledu provedbe presuda Europskog suda za ljudska prava; inzistira da presuda Europskog suda za ljudska prava znači da ga turske vlasti moraju odmah pustiti na slobodu;

3. ističe da je Europski sud za ljudska prava presudio da je dugi i nezakoniti pritvor Selahattina Demirtaşa prije suđenja bio politički motiviran; izražava ozbiljnu zabrinutost zbog neregularne praske i političkih izjava o tom slučaju, iz kojih se može zaključiti da se turska vlada miješala u rad pravosuđa u pogledu produženog pritvora Selahattina Demirtaşa;

4. poziva Odbor ministara Vijeća Europe da na svojem sljedećem sastanku 21. ožujka 2021. hitno preispita odbijanje Turske da izvrši presudu Velikog vijeća Europskog suda za ljudska prava u predmetu *Demirtaş/Turska*, da usvoji izjavu na tu temu te da poduzme potrebne korake kako bi se osiguralo da turska vlada bez daljnje odgode provede tu presudu; uvjeren je da će njemačko predsjedništvo Odbora ministara Vijeća Europe poduzeti sve odgovarajuće i potrebne mjere da se osigura izvršenje presude Velikog vijeća u predmetu Selahattina Demirtaşa; poziva delegaciju EU-a u Vijeću Europe da udvostruči napore kako bi se osiguralo izvršenje presuda Europskog suda za ljudska prava u Turskoj;

5. osuđuje postupanje turskih vlasti sa Selahattinom Demirtaşom, kojim se krše njegova prava prema Europskoj konvenciji o ljudskim pravima, Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima, nacionalnom pravu Turske te njegovo ljudsko dostojanstvo, utvrđeno u članku 17. Ustava Republike Turske; smatra da je nezakonito produženje pritvora Selahattina Demirtaşa tijekom više od četiri godine okrutna i politički motivirana kazna kojom se njemu, njegovoj obitelji i njegovoj stranci nanosi nepovratna osobna i politička šteta; poziva Tursku da se suzdrži od daljnjih mjera zastrašivanja protiv njega te da zajamči njegova ljudska prava utvrđena u turskom Ustavu te u europskom i međunarodnom pravu;

6. odlučno poziva potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, Komisiju i države članice EU-a da sa svojim turskim sugovornicima nastave govoriti o slučaju Selahattina Demirtaşa i svim ostalim slučajevima boraca za ljudska prava, odvjetnika, novinara, političara i pripadnika akademske zajednice koji su žrtve arbitrarnog pritvaranja te da im pruže diplomatsku i političku potporu; poziva Komisiju i države članice EU-a da povećaju korištenje hitnih bespovratnih sredstava za borce za ljudska prava te da osiguraju da delegacija EU-a i diplomatska predstavništva država članica u Turskoj u potpunosti provode smjernice EU-a za borce za ljudska prava; potiče delegaciju Europske unije u Turskoj da nastavi pomno pratiti slučaj Selahattina Demirtaşa i drugih zatvorenika, uključujući prisustvovanjem njihovim suđenjima, te da s turskim vlastima nastavi razgovarati o njihovoj situaciji;

7. iznimno je zabrinut zbog toga što tursko pravosuđe i tijela vlasti ne poštuju presude Europskog suda za ljudska prava i što se niži turski sudovi sve manje pridržavaju presuda turskog Ustavnog suda; poziva Tursku da osigura potpuno poštovanje svih odredbi Europske konvencije o ljudskim pravima i odluka Europskog suda za ljudska prava; poziva je na potpunu suradnju s Vijećem Europe u području jačanja vladavine prava, prava manjina, demokracije i temeljnih prava; nada se da će Europski sud za ljudska prava uspjeti ubrzati svoje odluke u brojnim predmetima koji se odnose na stanje u Turskoj; potiče tursku vladu da zajamči da svi pojedinci imaju temeljno pravo na pravičan postupak i na to da njihove predmete ispita potpuno neovisan i funkcionalan pravosudni sustav, u skladu s međunarodnim standardima;

8. iznimno je zabrinut zbog stalnih napada i pritiska na oporbene stranke, a posebno neprestanog ciljanog i politički motiviranog fokusa turskih vlasti na stranku HDP i njezine organizacije mladih, čime se podriva pravilno funkcioniranje demokratskog sustava, te poziva turske vlasti da hitno prekinu represiju nad njima; izražava posebnu zabrinutost zbog aktualne rasprave o zatvaranju HDP-a i ukidanju imuniteta devetorici zastupnika HDP-a, i to zbog istih prosvjeda iz listopada 2014. protiv napada na Kobane, zbog čega je pritvoren i Selahattin Demirtaş; ističe slučaj Cihana Erdala, člana ogranka mladih turske Stranke zelenih/Ljevice, koji je pritvoren 25. rujna 2020. i optužen 7. siječnja 2021. zajedno s više od 100 tuženika, uključujući Selahattina Demirtaşa, u okviru „slučaja Kobane”; ozbiljno je zabrinut zbog stalnog političkog i sudskog uznemiravanja Canan Kaftancıoğlu, predsjednice pokrajinskog ogranka Republikanske narodne stranke (CHP), koja je u rujnu 2019. osuđena na gotovo 10 godina zatvora u politički motiviranom predmetu, za koji se čeka odluka Vrhovnog suda, i koja je u prosincu 2020. optužena u novom predmetu za koji joj prijeti dodatnih 10 godina;

9. izražava ozbiljnu zabrinutost zbog sve manjeg prostora za civilno društvo te kontinuiranog slabljenja temeljnih prava i sloboda i vladavine prava u Turskoj; posebno naglašava zabrinutost zbog stalnog nazadovanja Turske u pogledu neovisnosti pravosuđa; poziva turske vlasti da prestanu s pravosudnim uznemiravanjem boraca za ljudska prava, pripadnika akademske zajednice, novinara, duhovnih vođa, odvjetnika i pripadnika lezbijske, gej, biseksualne, transrodne i interseksualne zajednice, čija se temeljna prava krše, što je posebno bio slučaj nakon neuspjelog pokušaja državnog

udara; potiče tursku vladu da odmah pusti na slobodu Osmana Kavalu, istaknutog člana civilnog društva, u skladu s presudom Europskog suda za ljudska prava iz svibnja 2020. te nakon opetovanih poziva i rezolucija Odbora ministara Vijeća Europe;

10. podsjeća na nedavno odobren globalni režim sankcija EU-a u području ljudskih prava, mehanizam za praćenje i sankcioniranje ozbiljnih kršenja ljudskih prava, kao što je to slučaj u Turskoj, usmjeren na pojedince, subjekte i tijela koji su uključeni u teška kršenja ljudskih prava ili su s njima povezani;

11. iznimno je zabrinut zbog stanja slobode medija u Turskoj; poziva turske vlasti da odmah odgovore na sva upozorenja izdana u pogledu Turske na platformi Vijeća Europe i da postupe po njima te da promiču zaštitu novinarstva i sigurnost novinara; poziva turske vlasti da osiguraju pošten pristup pravosuđu te da okončaju politički motivirane tužbe protiv novinara i medijskih djelatnika, kao što je nedavni slučaj novinarke Melis Alphan koja je optužena za širenje terorističke propagande i kojoj prijeti kazna zatvora u trajanju do 7 godina i šest mjeseci; izražava ozbiljnu zabrinutost zbog toga što turske vlasti nadziru platforme društvenih mreža i osuđuje njihovo zatvaranje računa na društvenim mrežama; smatra da to predstavlja daljnje ograničavanje slobode izražavanja i način represije civilnog društva;

12. prima na znanje namjeru Turske da okrene novi list u svojim odnosima s Europskom unijom, njezinu odlučnost da provede reforme i njezinu puno predanost pristupnom procesu, što su 9. siječnja 2021. izjavili predsjednik Erdoğan i drugi visoki dužnosnici vlade; smatra da bi poštovanje i izvršavanje presuda Europskog suda za ljudska prava bio važan korak u potvrđivanju vjerodostojnosti takvih izjava s pomoću stvarnih podataka; ponavlja da je Europska unija otvorena za novi početak; naglašava, međutim, da bolji i dublji odnosi u potpunosti ovise, među ostalim, o konkretnim poboljšanjima u pogledu poštovanja demokratskih načela, vladavine prava i temeljnih prava u Turskoj;

13. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji, potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, posebnom predstavniku EU-a za ljudska prava, njemačkom predsjedništvu Odbora ministara Vijeća Europe i predsjedniku, vladi i parlamentu Turske te traži da se ova rezolucija prevede na turski jezik.